

İlkokul Birinci Sınıf Öğrencilerinin Özgüvenleri*
Students' Self Confidence In The 1st Classes At Primary Schools

---

DOI= [10.17556/jef.03744](https://doi.org/10.17556/jef.03744)

Fulya EZMECİ **, Mücahit DİLEKMEN ***

Özet

Bu çalışmanın amacı, ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin özgüvenlerinin okul öncesi eğitim alıp almama, cinsiyet, annenin öğrenim durumu, babanın öğrenim durumu, annenin çalışıp-çalışma durumu, kardeşi olup olmaması ve ailenin ekonomik düzeyi değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını saptamaktır. Çalışma evrenini Erzurum il merkezinde 2011–2012 öğretim yılında hizmet veren 91 ilköğretim okulu oluşturmaktadır. Çalışma örneklemini ise, adı geçen evren tabakalama yöntemi ile sosyo-ekonomik düzeyleri (SED) farklı üç gruba ayrılarak, her gruptan üçer okul olmak üzere toplam dokuz ilköğretim okulu oluşturmaktadır. Veriler dokuz ilköğretim okulunda birinci sınıf okutan 36 öğretmenin sınıflarında öğrenim gören 410 öğrenciye ilişkin görüşlerine dayalı olarak elde edilmiştir. Bulgulara göre; ilkokul birinci sınıf öğrencilerinin özgüvenlerinin okul öncesi eğitim alanlar, kızlar, anne ve babaları üniversite mezunu olanlar lehinde olup; kardeş sahibi olup olmamalarına göre özgüvenleri arasında anlamlı farklılaşma görülmemiştir.

Anahtar Sözcükler: Özgüven, ilköğretim öğrencileri, okul öncesi eğitim

Abstract

The aim of this study is to determine there is or not differences between Students' Self Confidence in the 1st Classes at Primary Schools according to variables of having pre-school education, gender, education level of mother, education level of father, mother's work status is working or not working, having or not sibling and economic level of family. 91 active primary schools in Erzurum city center in 2011-2012 academic year constitute the study universe. Grouping study universe into 3 groups according to socio-economic level (SEL), 3 primary schools selected by random method from each group, total 9 primary schools, constitute

---

* Bu çalışma 'İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Özgüvenleri' adlı, 24/09/2012 tarihinde savunulan yüksek lisans tezinden üretilmiştir

** Uzm. Arş. Gör. Fulya EZMECİ, Hacettepe Üniversitesi, fulya.ezmeci@hacettepe.edu.tr

*** Doç. Dr. Mücahit DİLEKMEN, Atatürk Üniversitesi, dilekmen@atauni.edu.tr

study sample. The data were obtained on the basis of the views of 36 teachers, teaching in 1st classes at these 9 primary schools, about 410 students in their classes. According to findings, 1st grade in primary school students' self-esteem is favor of havinh pre-school education, being girls, their family(mothers and fathers) who are graduated from universities, and there is no significiant difference between having sibling or not having sibling with their self-esteem

Keywords: Self-confidence, students at primary schools, pre-school education

Giriş

Özgüven psikolojik olarak var olabilmenin en önemli unsurudur. Özgüven kişiliği oluşturan kavramlardan biridir ve kişinin kendisini değerlendirmesi, kendisinden memnun olup olmaması sonucu oluşan öznel bir olgudur. Özgüvenin yüksek ya da düşük oluşu, kişinin davranışlarını ve hislerini önemli ölçüde etkiler (Kugle 1983; Mckay ve Fanning, 1998).

Özgüven bir insanın mutlu ve başarılı bir hayat geçirmesi için gereksinim duyduğu bir kişilik öznesidir. Özgüven sadece çocukların değil bütün insanların gereksinim duyduğu bir duygudur; ancak kişiliğin önemli bir bölümü gibi özgüvenin de tohumları çocukluktan itibaren atılmaktadır (Napoli, Killbride, Tebbs 1992; Tarhan, 2004).

Çocukta özgüven duygusu doğumla gelişmeye başlar ve yaşam boyu gelişerek devam eder. Bu duygunun temelleri sıcak, sevgi dolu aile ortamında atılır. Kişiliğin sağlıklı temelleri de yine bu ortamda atılır. Sevgi ile büyüyen çocuk hayata güvenmeyi ve diğer insanlara sevgiyle yaklaşmayı öğrenir. Temel güven duygusu böyle bir aile ortamında gelişir, olgunlaşır ve hayat boyu devam eder. Çocuğa böyle bir aile ortamı sunulmazsa özgüven yetersizliğini artıracaktır (Andre, Lelord, 2002; Kırkincioglu, 2003; Özbey, 2004).

Kişinin özgüven duygusu tüm yaşamını ve dolayısıyla okul yaşamını olumlu veya olumsuz yönde etkilemektedir. Düşük özgüven duygusuna sahip kişiler yüksek özgüven duygusuna sahip olanlara göre başarısız olmaktadır. Humphreys (2002) okulda öğrenme zorluğu yaşayan çocuklardan birçoğunun özgüven sorunu olduğu ve çocuğun eğitimsel gelişmesini sağlayabilmek için öncelikle özgüvenin geliştirilmesi gerektiğine ilişkin bulgular elde etmiştir.

Rogers'a göre düşük özgüvene sahip çocuklarla karşılaştırıldığında yüksek özgüvene sahip çocuklar çok daha iddialı, bağımsız ve yaratıcı bulunmuşlardır. Yüksek özgüvenli kişiler gerçekliğin sosyal tanımlamalarını da daha az kabul etme eğilimindedirler (Akt: Pervin ve John, 2001).

İlköğretim, yetişkinlik dönemine hazırlanmada temel oluşturan bir kurumdur. Bu kurumda kazanılan bilgiler, kişilerin daha sonraki öğretim yaşantılarında başarılarını büyük ölçüde etkilemektedir. İlköğretimin bireyin yaşantısının temel taşlarını oluşturduğunu ve kişinin tüm yaşamını bu temel üzerinde şekillendireceği dikkate alınarak ilköğretimde öğrenciye kazandırılan olumlu kişilik özelliklerinin kişinin yaşamında, akademik başarısında ve sosyal yaşantısında önemli bir dönüm noktası olacağı söylenebilir. Bu durumda çocuk için en önemli kavramlardan biri olan özgüven duygusu çocuğun ilköğretim yaşantısını, ilköğretimdeki başarısını ve dolayısıyla gelecek yaşantısını temelden etkileyecektir. Çocukların okul öncesi dönemde kazandıkları bilgi, beceri, kazanım ve davranışlar sonraki öğrenim ve deneyimleri için temel oluşturmaktadır. Okul öncesinde çeşitli uyaranlardan yararlanan ve öğrenme potansiyellerini üst düzeye çıkarabilen çocuklar bir üst eğitim düzeyi olan ilköğretime başladıklarında bu tutumlarını sürdürmektedirler (Calp, 2003; Oktay ve Unutkan, 2005).

İnsan davranışları gelişimsel sürecin ürünüdür. İnsan davranışlarında ve kişiliğin şekillenmesinde kalıtımın olduğu kadar, çevrenin de etkisi büyüktür. Gelişimin hızla yönlendiği okul öncesi dönem, bireyin çevre koşullarından en çok etkilenerek biçimlendiği yıllardır. Kişiliğinin biçimlenmesinin ve çevre koşullarından etkilenmenin en çok olduğu bu dönemde çocuğa olumlu yönde etki edecek, sağlam bir kişilik oluşturacak bir çevre sunmak okul öncesi eğitim kurumları ile mümkündür. Çocuğun gelişimsel özelliklerini bilen ve ona nasıl davranması gerektiğinin farkında olan bir öğretmenin sunacağı eğitim ve oluşturacağı sosyal çevrede çocuğun kişilik gelişimi desteklenmiş olacaktır. Özgüven duygusu kişiliğin bir parçası olduğuna göre kişilik gelişimi desteklenen öğrencinin özgüven duygusu desteklenmiş olacaktır (Oğuzkan ve Oral,1992; Aral, Kandır, Can, 2000).

Eldeleklioğlu'na (2004) göre özgüven, davranışların en önemli belirleyicilerinden biri olup bireyin kendine yönelik olumlu yargılarının olması, kendini ve olayları kontrol edebileceği inancı, kendini sevmesi, yeterli olduğunu düşünmesi, değerinin farkına varması, kendisiyle barışık olması, kendini olduğu gibi kabul etmesi, kendini tanıması gibi durumlarla ilgili bir kavramdır. Pelin ve Nilay (2014) yaptıkları çalışmada okul öncesi ve ilkököl çocuklarının kişilik gelişiminde ebeveyn katılım düzeyleri, çocuğun cinsiyeti, annenin eğitim düzeyi, çalışma durumu ve aile geliri değişkenlerinin önemli rol oynadığı sonucunu elde etmişlerdir.

Bu çalışmada ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin özgüvenleri okul öncesi eğitim alıp almama, cinsiyet, annenin eğitim düzeyi, babanın eğitim düzeyi, annenin çalışma durumu, sosyo ekonomik düzey ve kardeş sayısı değişkenleri açısından ele alınmıştır. Alan yazına bakıldığında çocuklarda özgüven duygusu çalışılmışsa da bu çalışmada adı geçen değişkenler açısından konu araştırılmamıştır. Bu nedenle araştırmanın alana önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir. Bu araştırma ile özgüvenle ilgili var olan bilgilere yenilerinin eklenmesi sağlanması umut edilmektedir. Araştırmanın konu ile ilgili yeni düşünme, tartışma ve yeni araştırma olanakları yaratacağı, yapılacak değerlendirmede ulaşılan sonucun benzer araştırmalara yön vereceği umulmaktadır. Ayrıca çalışmada elde edilen ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin özgüvenlerine ilişkin bulgular çocukla ilgili herkese önemli mesajlar verebileceği düşünülmektedir. Tüm bu özellikler dikkate alındığında çalışma alana önemli katkılar sağlayabilecektir.

Bu çalışma, ilkököl birinci sınıf öğrencilerinin özgüvenlerinin okul öncesi eğitim alıp almama, cinsiyet, annenin öğrenim durumu, babanın öğrenim durumu, annenin çalışıp-çalışma durumu, kardeşi olup olmaması ve ailenin ekonomik düzeyi değişkenlerine göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacı ile yapılmıştır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

İlkoköl birinci sınıf öğrencilerinin özgüvenleri;

- Okul öncesi eğitim alıp almama durumuna göre,
- Cinsiyete göre,

- Annenin öğrenim durumuna göre,
- Babanın öğrenim durumuna göre,
- Annenin çalışıp-çalışmama durumuna göre,
- Kardeşi olup- olmamasına göre
- Ailenin ekonomik düzeyine göre farklılık göstermekte midir?

Yöntem

Bu bölümde araştırma modeli, araştırmanın evren ve örnekleme, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve analizine yer verilmiştir.

Bu araştırma betimsel bir çalışma olup, araştırmada survey (tarama) modeli, anket ve gözlem tekniği kullanılmıştır. Betimsel çalışma çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir (Karasar, 1986). Survey (tarama) modeli geçmişte veya halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır (Karasar, 2000). Anket tekniği belli bir konuda saptanmış hipotezlere ya da sorulara bağlı olarak bir evren ya da örnekleme oluşturan kaynak kişilere sorular yöneltmek suretiyle sistemli veri toplama tekniği olarak tanımlanabilir (Armağan, Akt.Balcı, 2005). Gözlem tekniği bir kimse, yer, olay, nesne, durum ya da şartla ilgili bilgi toplama amacıyla, belirli hedeflere yöneltilmiş bir bakış ve dinleyiş olarak tanımlanabilir (Karasar,2000).

Araştırmanın evren ve örnekleme

Çalışma evrenini Erzurum il merkezinde 2011–2012 öğretim yılında hizmet veren 91 ilkokul oluşturmaktadır. Çalışma örnekleme ise, adı geçen evren tabakalama yöntemi ile sosyo-ekonomik düzeyleri (SED) farklı okullar Milli Eğitim Müdürlüğü'nün belirlediği alt, orta

ve üst olmak üzere üç gruba ayrılarak, her gruptan üçer okul olmak üzere toplam 9 ilköğretim okulundan oluşturulmuştur. Veriler dokuz ilköğretim okulunda birinci sınıf okutan 36 öğretmenin sınıflarında öğrenim gören 410 öğrenciye ilişkin görüşlerine dayalı olarak elde edilmiştir.

Veri toplama araçları

Araştırmada veriler Günalp (2007) tarafından geliştirilen ‘Özgüven Gözlem Listesi’ ile birinci sınıfta eğitim veren 36 öğretmenin 410 öğrenci hakkında algıladıkları özgüvene ilişkin görüşleri ile elde edilmiştir. Kategorik veriler uzman görüşü de alınarak hazırlanan ‘Kişisel Bilgi Formu’ ile toplanmıştır.

Özgüven gözlem listesi 52 soruluk özgüven gözlem listesi hazırlanmıştır. Gözlem listesinde çocukların özgüven duygularının gelişimini ifade eden davranışlara yer verilmiştir. Gözlem listesi okullardan gerekli izinler alındıktan sonra öğretmenlere sunulmuş, cevaplama “evet” ve “hayır” olmak üzere iki seçenek belirlenmiştir. Verilerin puanlanmasında özgüven duygusunun gelişimine yönelik olumlu ifadeler (2), olumsuz ifadeler ise (1) puan verilmiştir.

Kullanılan özgüven gözlem listesi madde sayısı 52’dir. Ölçek puan varyansı 48,93 madde toplam puan varyansı 8,94 olarak hesaplanmıştır. Hazırlanan gözlem listesinin iç tutarlılığını incelemek ve diğer bir güvenilirlik kanıtını ortaya koyabilmek için, Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı hesaplanmış ve 0.82 olarak bulunmuştur.

Verilerin toplanması

Çalışma örneklemi olarak belirlenen ilkokullarda birinci sınıfta eğitim veren 36 öğretmenin 410 öğrenci hakkında algıladıkları özgüvene ilişkin görüşleri ile doldurdukları Özgüven Gözlem Formu ve Kişisel Bilgi Formu araştırmacı tarafından uygulanmıştır. Araştırmacı her uygulamada kendisini tanıtmış, araştırmanın amacı hakkında bilgi vermiştir. Ölçeklerin nasıl yanıtlanacağı açıklanmış ve

uygulama sırasında öğretmenlerden gelen sorular yanıtlanmıştır. Uygulama her öğrenci için yaklaşık olarak 5 dakika sürmüştür.

Uygulamadan sonra katılımcıların verdiği yanıtlar kontrol edilmiş, ölçme araçlarının standartları dışında yanıtlanan veya boş bırakılan ölçme araçları değerlendirmeye alınmamıştır.

Verilerin analizi

Araştırma sonucunda elde edilen veriler bilgisayar ortamında değerlendirilmiş ve istatistiksel çözümler için SPSS 17.0 kullanılmıştır. Veri analizi sürecinde öncelikle parametrik testlerin temel koşulları olan uç değer, normallik ve homojenlik analizleri yapılmıştır. Bu amaçla skewness ve kurtosis değerleri incelenmiş, kolmoforov-Smirnov normallik testi ve Levene homojenlik testleri yapılmış ve parametrik özellik gösteren veri setleri için bağımsız örneklem için t testi ve tek faktörlü varyans analizi kullanılmış, parametrik özellik göstermeyen değişkenler için Kruscal Wallis H testi uygulanmıştır. Ortalamalar arasındaki farkın kaynağını belirtmek için t testi ve varyans analizinde LSD çoklu karşılaştırma testi, Kruscal Wallis H testinde ise Dunnett's T3 testi kullanılmıştır.

Bulgular

1. İlkokul birinci sınıf öğrencilerinin okul öncesi eğitim alıp almama durumuna göre özgüven puanlarına ilişkin bulgular

İlkokul birinci sınıf öğrencilerinin okul öncesi eğitimi alıp almama durumuna göre özgüven puan ortalamaları açısından aralarında anlamlı farklılaşma olup olmadığını saptamak için t testi uygulanmış ve sonuçlar Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. *İlkokul Birinci Sınıf Öğrencilerinin Okul Öncesi Eğitim Alıp Almama Durumuna Göre t Testi Sonuçları*

Bağımlı değişken	Okul Öncesi Eğitim Alma Durumu	N	$\bar{X}$	Ss	t	P
Özgüven	Alanlar	277	93.13	7.99	17.947	.000
	Almayanlar	132	75.96	10.93		

İlkokul birinci sınıfa başlamadan önce okul öncesi eğitimi alan öğrencilerin özgüven puan ortalamalarının bu eğitimi almayan öğrencilerin özgüven puan ortalamalarından anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmüştür. ($t_{407}= 17.947$, $p=.000$).

2. İlkokul birinci sınıf öğrencilerinin cinsiyetlerine göre özgüven puanlarına ilişkin bulgular

İlkokul birinci sınıf öğrencilerinin cinsiyetlerine göre özgüven puan ortalamaları açısından aralarında anlamlı farklılaşma olup olmadığını saptamak için t testi uygulanmış ve sonuçlar Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. *İlkokul Birinci Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyetlerine t Testi Sonuçları*

Bağımlı değişken	Cinsiyet	n	$\bar{X}$	Ss	t	p
Özgüven	Kız	200	89.82	11.08	3.707	.000
	Erkek	209	85.45	12.64		

İlkokul birinci sınıfta öğrenim gören kız öğrencilerin özgüven puan ortalamaları erkek öğrencilerin özgüven puan ortalamalarından anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. ($t_{407}= 3.707$, $p=.000$).

3. İlköğretim birinci sınıf öğrencilerinin annelerinin eğitim durumlarına göre özgüven puanlarına ilişkin bulgular

İlkokul birinci sınıf öğrencilerinin annelerinin eğitim durumlarına göre özgüven puan ortalamaları açısından aralarında anlamlı farklılaşma olup olmadığını saptamak için Kruskal Wallis analizi uygulanmış ve sonuçlar Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. İlkokul Birinci Sınıf Öğrencilerinin Annelerinin Eğitim Durumlarına Göre Kruskal Wallis Analiz Sonuçları

Bağımlı değişken	Annenin eğitim durumu	N	Ortalama		
			Sıra	χ^2	P
Özgüven	Okuryazar değil	10	140.10	23.04	.000
	Okuryazar	26	182.75	4	
	İlkokul	17	193.48		
		2			
	Ortaokul	44	197.56		
	Lise	10	203.30		
		0			
Üniversite	57	270.03			
Toplam		40			
		9			

İlkokul birinci sınıf öğrencilerinin annelerinin eğitim durumlarına göre özgüvenleri arasında anlamlı farklılaşma olduğu görülmüştür ($\chi^2_{(5)} = 23.044$, $p = .000$).

Farkın hangi gruplardan kaynaklandığını saptamak amacıyla Post Hoc (Dunnett's T3) testi ile çoklu karşılaştırmalar yapılmış ve sonuçları Tablo 4'de verilmiştir.

Tablo 4. *İlkokul Birinci Sınıf Öğrencilerinin Annelerinin Eğitim Durumlarına Göre Dunnett's T3 Testi Sonuçları*

Bağımlı değişken	Anne eğitim durumu (I)	Anne eğitim durumu (J)	Ortalama Fark (I-J)	P
Özgüven	Üniversite	Okuryazar değil	12.14	.031
		Okuryazar	9.86	.046
		İlkokul	8.03	.000
		Ortaokul	7.85	.014
		Lise	6.16	.001

Uygulanan Post Hoc (Dunnett's T3) analizi sonucunda, anneleri üniversite eğitimi almış öğrencilerin özgüven puanları annelerinin eğitim durumu okuryazar olmayan ($p=.031$), okuryazar ($p=.046$), ilkokul ($p=.000$) ortaokul ($p=.014$) ve lise ($p=.001$) olan öğrencilerin özgüven puanlarından anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

4. İlkokul birinci sınıf öğrencilerinin babalarının eğitim durumlarına göre özgüven puanlarına ilişkin bulgular

İlkokul birinci sınıf öğrencilerinin babalarının eğitim durumlarına göre özgüven puan ortalamaları açısından aralarında anlamlı farklılaşma olup olmadığını saptamak için Kruskal Wallis analizi uygulanmış ve sonuçlar Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. İlkokul Birinci Sınıf Öğrencilerinin Babalarının Eğitim Durumlarına Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Bağımlı değişken	Babanın eğitim durumu	N	Ortalama Sıra	χ^2	p
Özgüven	Okuryazar	17	128.68	22.61	.000
	İlkokul	77	181.50	4	
	Ortaokul	46	196.74		
	Lise	139	197.06		
	Üniversite	130	240.31		
	Toplam		409		

İlkokul birinci sınıf öğrencilerinin babalarının eğitim durumlarına göre özgüven puan ortalamaları açısından aralarında anlamlı farklılaşma olduğu bulunmuştur ($\chi^2_{(4)}= 22.614$, $p=.000$). Bu sonuca göre ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin babalarının eğitim durumlarına göre özgüven duygularının farklılaştığı görülmüştür.

Farkın hangi gruptan kaynaklandığını saptamak amacıyla Post Hoc (Dunnnett's T3) testi ile çoklu karşılaştırmalar yapılmış ve sonuçları Tablo 6 'da verilmiştir.

Tablo 6. İlkokul Birinci Sınıf Öğrencilerinin Babalarının Eğitim Durumlarına Göre Özgüven Puanlarının Çoklu Karşılaştırmaları (Dunnnett's T3)

Bağımlı değişken	Baba eğitim durumu (I)	Baba eğitim durumu (J)	Ortalama Fark (I-J)	p
Özgüven	Üniversite	Okuryazar	11.81	.021
		İlkokul	6.30	.002
		Lise	4.62	.009

Uygulanan Post Hoc (Dunnett's T3) analizi sonucunda, babaları üniversite eğitimi almış öğrencilerin özgüven puanları, babalarının eğitim durumu okuryazar ($p=.021$), ilkokul ($.002$) ve lise ($p=.009$) olan öğrencilerin özgüven puanlarından anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

5. İlköğretim birinci sınıf öğrencilerinin annelerinin çalışma durumlarına göre özgüven puanlarına ilişkin bulgular

İlkokul birinci sınıf öğrencilerinin annelerinin çalışma durumlarına göre özgüven puan ortalamaları açısından aralarında anlamlı farklılaşma olup olmadığını saptamak için t testi uygulanmış ve sonuçlar Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7. İlkokul Birinci Sınıf Öğrencilerinin Annelerinin Çalışma Durumlarına Göre Özgüven Puan Ortalamaları, Standart Sapmaları ve t Değeri

Bağımlı değişken	Anne Çalışma Durumu	N	Ss	t	p
Özgüven	Çalışan	70	91.78	10.44	3.226 .001
	Çalışmayan	339	86.72	12.23	

İlkokul birinci sınıf öğrencilerinden anneleri çalışanların özgüven puan ortalamaları anneleri çalışmayan öğrencilerin özgüven puan ortalamalarından anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. ($t_{407}=3.226$, $p=.001$).

6. İlköğretim birinci sınıf öğrencilerinin kardeş sahibi olma durumlarına göre özgüven puanlarına ilişkin bulgular

İlkokul birinci sınıf öğrencilerinin kardeş sahibi olma durumlarına göre özgüven puan ortalamaları açısından aralarında anlamlı farklılaşma olup olmadığını saptamak için t testi uygulanmış ve sonuçlar Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8. *İlkokul Birinci Sınıf Öğrencilerinin Kardeş Sahibi Olma Durumlarına Göre Özgüven Puan Ortalamaları, Standart Sapmaları ve t Değeri*

Bağımlı değişken	Kardeş sahibi olma durumu	N		Ss		t	p
Özgüven	Var	372	87.34	12.19		-1.301	.194
	Yok	37	90.05	10.78			

İlkokul birinci sınıf öğrencilerinin kardeş sahibi olma durumlarına göre özgüven puan ortalamaları açısından aralarında anlamlı farklılaşma olmadığı görülmüştür. ($t_{407} = -1.301$, $p = .194$).

7. İlköğretim birinci sınıf öğrencilerinin ailelerinin aylık gelirine göre özgüven puanlarına ilişkin

İlköğretim birinci sınıf öğrencilerinin ailelerinin aylık gelirine ilişkin değerler Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9. *İlkokul Birinci Sınıf Öğrencilerinin Ailelerinin Aylık Gelirlerinin Ortalaması ve Standart Sapması*

Aylık gelir	N	Ss	
1000 ve altı	136	84.02	12.07
1001-2000	117	87.46	12.52
2001-3000	98	89.18	11.61
3001 ve üstü	58	93.50	9.02
Toplam	409	87.58	12.09

İlkokul birinci sınıf öğrencilerinin ailelerinin aylık gelirine göre özgüven puan ortalamaları arasında anlamlı farklılaşma olup olmadığını saptamak amacı ile Tek Yönlü Varyans Analizi yapılmış ve sonuçlar Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10. *İlkokul Birinci Sınıf Öğrencilerinin Ailelerinin Aylık Gelirine Göre Varyans Analizi Sonuçları*

	Kareler Toplamı	Sd	Ortalama Kare	F	p
Gruplar arası	4000.840	3	1333.613	9.707	.000
Gruplar içi	55642.153	405	137.388		
Toplam	59642.993	408			

İlkokul birinci sınıf öğrencilerinin ailelerinin aylık gelirine göre özgüven puan ortalamaları arasında anlamlı farklılaşma olduğu görülmüştür ($F_{(3-408)} = 9.707$, $p = .000$). Bu sonuca göre ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin ailelerinin aylık gelirine göre özgüven duygularının farklılaştığı görülmüştür.

Farkın hangi gruplardan kaynaklandığını saptamak amacıyla Post Hoc Analizi (LSD) ile çoklu karşılaştırmalar yapılmış ve sonuçları Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11. *İlkokul Birinci Sınıf Öğrencilerinin Ailelerinin Aylık Gelirine Göre Özgüven Puanlarının Çoklu Karşılaştırmaları*

Ailenin aylık geliri (I)	Ailenin aylık geliri (J)	Ortalama fark (I-J)	p
1001-2000	1000 ve altı	3.43	.021
2001-3000	1000 ve altı	5.15	.001
3001 ve üstü	1000 ve altı	9.47	.000
	1001-2000	6.03	.001
	2001-3000	4.31	.027

Uygulanan Post Hoc Analizi (LSD) sonucunda, ailelerinin aylık geliri 1001-2000 ($p = .021$) ve 2001-3000 ($p = .001$) arasında

olan öğrencilerin özgüven puan ortalamaları ailesinin aylık geliri 1000 ve altı olan öğrencilerin özgüven puan ortalamalarından yüksek bulunmuştur. Ayrıca, ailelerinin aylık geliri 3001 ve üstü olan öğrencilerin özgüven puan ortalamalarının da ailesinin aylık geliri 1000 ve altı ($p=.000$), 1001-2000 ($p=.001$) ve 2001-3000 ($p=.027$) olan öğrencilerin özgüven puan ortalamalarından yüksek olduğu görülmüştür.

Sonuç ve Tartışma

Yapılan araştırma sonucunda aşağıdaki sonuçlar bulunmuştur. İlkokul birinci sınıf öğrencilerinin özgüvenleri okul öncesi eğitim alıp almama, cinsiyet, annenin öğrenim düzeyi, babanın öğrenim düzeyi, annenin çalışma durumuna, ailenin ekonomik düzeyi değişkenlerine göre anlamlı farklılaşma bulunmuştur. Kardeş sahibi olup olmama değişkenine göre ise özgüvenleri arasında anlamlı farklılaşma görülmemiştir.

İlkokul birinci sınıfa başlamadan okul öncesi eğitimi alan öğrencilerin özgüvenlerinin bu eğitimi almayanlara göre özgüvenlerinin anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmüştür. Bu sonuç dikkate alındığında okulöncesi eğitimin özgüven artırıcı bir etken olduğu söylenebilir. Pelin ve Nilay (2014) yaptıkları çalışmada okul öncesi ve ilkökul çocuklarının eğitiminde ebeveyn katılım düzeyleri, çocuğun cinsiyeti, annenin eğitim düzeyi, çalışma durumu ve aile geliri değişkenleri çocukların kişilik gelişiminde önemli rol oynadığı sonucunu elde etmişlerdir. Bu sonuç bu araştırma bulguları ile örtüşmektedir.

İlkokul birinci sınıfta öğrenim gören kız öğrencilerin özgüven puanları erkek öğrencilerin özgüvenlerinden anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur. Bu sonuç cinsiyetin öğrencilerin özgüvenlerinde önemli bir etken olduğunu göstermektedir. Laskovic ve Dekovic (1990) yaptıkları araştırma da öğrencilerin özgüven düzeyleri, cinsiyete göre değişmektedir. Kızlar erkeklere göre daha yüksek özgüvenlidir sonucuna ulaşmıştır. Bu bulgu da bu araştırmadan elde edilen sonucu desteklemektedir.

İlkokul birinci sınıf öğrencilerinin annelerinin ve babalarının eğitim durumlarına göre özgüvenleri arasında annesi veya babası üniversite mezunu olanlar lehine anlamlı farklılaşma olduğu görülmüştür. Bu sonuç annenin veya babanın eğitim düzeyinin artmasının öğrencinin özgüven duygusunu olumlu yönde etkilediği sonucu çıkarılabilir. Özcan (1996) yaptığı çalışmada öğrencilerin hem genel özgüvenleri ve hem de çeşitli özellikler açısından özgüven alt boyutlarını incelemiş anneleri öğrenim düzeyi özgüven özellikleri arasında çeşitli farklılıklar elde etmiştir. Anneleri lise mezunu olan öğrencilerin, sosyal beğeniye ilişkin özgüvenleri en yüksek düzeyde bulunmuştur. Bu bulgu çalışma bulgularını desteklemektedir. Ayrıca annelerin eğitimi olmaları kendilerine olan güveni artırmaktadır. Anneler eğitimi oldukça bilişsel farkındalık artacaktır. Bu durum annelerin özgüvenini artıracak ve çocuklarda böyle annelerden olumlu etkilenebileceklerdir. Smokowski, Bacallao, Cotter (2015) yaptıkları araştırmada anne babaları tahsilli olan ve iletişimleri iyi olan ailelerde özgüvenle birlikte çocukların daha az ruhsal sorunlar yaşadıklarını saptamışlardır. Bu sonuç göstermektedir ki anne babanın eğitim düzeyinin yüksek olması çocuklar açısından son derece önemlidir.

İlkokul birinci sınıf öğrencilerinin annelerinin çalışma durumlarına göre özgüven puan ortalamaları açısından aralarında anneleri çalışanların özgüvenleri, anneleri çalışmayan öğrencilerin özgüvenlerinden anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Bu sonuca göre öğrencilerin annelerinin çalışma durumunun öğrencilerin özgüvenlerinin üzerinde anlamlı farklılaşmaya neden olduğu söylenebilir. Bu durum annenin ev dışında sosyal bir çevresi, farklı bir uğraşının ve ekonomik özgürlüğünün olmasının annenin özgüven duygusunu geliştirdiği ve bu durumun annenin çocuğuna davranışı ve özgüven duygusunun gelişimi üzerinde etkili olduğunu düşündürmektedir.

İlkokul birinci sınıf öğrencilerinin kardeş sahibi olma durumlarına göre özgüven puan ortalamaları açısından aralarında anlamlı farklılaşma olmadığı görülmüştür. Bu durum ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin kardeş sahibi olma durumlarının özgüven düzeylerinde farklılık oluşturmadığı şeklinde düşünülebilir. Özcan (1996) yaptığı çalışmada öğrencilerin hem genel özgüvenleri ve hem de çeşitli özellikler açısından özgüven alt boyutlarını, ailedeki çocuk

sayısı açısından incelemiş ve farklılaşma bulmamıştır. Bu çalışma ile elde edilen sonuçla bu bulgu benzeşmektedir.

İlkokul birinci sınıf öğrencilerinin ailelerinin aylık gelirine göre özgüven puan ortalamaları arasında anlamlı farklılaşma olduğu görülmüştür, ailelerinin aylık geliri yüksek olanların özgüvenlerinin anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur. Bu sonuca göre ailenin aylık geliri arttıkça öğrencinin özgüveninin arttığı, ailenin aylık geliri azaldıkça öğrencinin özgüveninin azaldığı söylenebilir. Kasatura'nın (1998) yaptığı bir araştırmada, ailenin ekonomik sıkıntı çekmesinin, öğrencide güven duygusunun yok olup bunun yerine korku ve endişe duyguları geliştirmesine neden olduğu, bu durumda öğrencinin okul başarısını olumsuz yönde etkilediğini ortaya çıkarmıştır. Bu bulgu, bu çalışma ile elde edilen sonuçla örtüşmektedir.

Kaynaklar

- Aral, N., Kandır, A., Yaşar Can, M. (2000). *Okul öncesi eğitim*. (Birinci Baskı). İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Andre, C., Lelord, F. (2002). *Kendine saygı* (Çev: İ. Yerguz). İstanbul: İletişim Yay.
- Balcı, A. (2005). *Sosyal Bilimlerde Araştırma*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Calp M. (2003). *İlk okuma yazma öğretimi*. (2. Baskı). Konya: Eğitim Kitabevi.
- Eldeleklioğlu, J. (2004). Çocuklarda özgüven gelişimi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2 (24), 111-121.
- Günalp, A. (2007). *Farklı anne baba tutumlarının okul öncesi eğitim çağındaki çocukların özgüven duygusunun gelişimine etkisi*.Yayınlanmış yüksek lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Humphreys, T. (2002). *Çocuk eğitiminin anahtarı: özgü gelişimine etkisi*.Yayınlanmış yüksek lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, ven (Çev: T. Anapa). İstanbul: Epsilon Yayınevi.
- Karasar, N. (1986). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Bilim Kitabevi.
- Karasar, N. (2000). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kasatura, İ.(1998). *Özgüven ve kişilik*. İstanbul: Evrim Yay.
- Kırkıncioğlu, M. (2003). *Çocuk ruh sağlığı*. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Kugle, L. (1983). Level of stability of self-esteem in relation to academic behavior of second graders. *Journal of Personality and Social Psychology*. 44.1, 201-227.
- Lackovic-Grgin, K., Dekovic M. (1990). The contribution of significant others to adolescents' self-esteem, *Adolescence*, 25 (100), 839-846.
- Mckay M., Fanning P. (1998). *Özgüven yaratılması ve korunması*. (Çev: A.Tatlier). İstanbul: Epsilon Yayınevi.
- Mağden, D., Aksoy, A. (1987). *Anne-Babaların çocuklarına karşı tutumlarını etkileyen etmenler*. Eğitim ve Bilim, Ankara.
- Napoli, V., Killbride, J. M. and Tebbs, D. E. (1992). *Adjustment and growth in a changing world*, (Forth Edition), West Publishing Company, USA.
- Oğuzkan, S., Oral, G. (1992). *Okul öncesi eğitimi*.İstanbul: Oğul Matbaacılık.
- Oktay, A., Polat Unutkan, Ö. (2005). İlköğretime hazır oluş ve okul öncesi eğitilme ilköğretimin karşılaştırılması. *Gelişim Ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar*, İstanbul.
- Özbey, Ç. (2004). *Çocuk sorunlarına yapıcı çözümler*. İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Özcan, H. (1996). *İlkokul öğrencilerinin öz güvenleri, akademik başarıları ve anne-baba tutumları arasındaki ilişkiler*.Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Pelin, P.A.; Nilay K. (2014). Okul öncesi ve ilkokula devam eden özel gereksinimli öğrencilerin aile katılım düzeylerinin incelenmesi/investigation. *Çukurova University. Faculty of Education Journal*, 43 (2).
- Pervin, L.A., John, O.P. (2001). *Personality, theoryandresearch*, (Eighth Edition), John Wiley&Sons, Inc, USA.

F.Ezmeci, M.Dilekmen / EÜ Eğitim Fakültesi Dergisi,18-1(2016), 513-534

Smokowski, PR . ; Bacallao, ML ; Cotter, KL. ; Evans, CBR.. (2015). The Effects of Positive and Negative Parenting Practices on Adolescent Mental Health Outcomes in a Multicultural Sample of Rural Youth. *Child Psychiatry & Human Development*, 46 (3), 333-345.

Tarhan N. (2004). *Makul Çözüm*. Timaş Yayınları.

Extended Summary

Purpose

The aim of the study is to determine whether self-confidence of the first grade students in primary school differs according to having or not having pre-school education, gender, educational background of the mother, educational background of the father, mother's working or not working, child's having or not having a brother or sister and economic condition of the family. These sub problems have been answered to explain this purpose:

Does self-confidence of the first grade students in primary school differ according to having or not having pre-school education, gender, educational background of the mother, background of the father, mother's working or not working, child's having or not having a brother or sister, the economic condition of the family?

Method

A descriptive model was used in scan type in the study. Working area consisted of 91 schools providing service in Erzurum city centre in 2011-2012 school year. Study sample, by dividing into three groups having different social economic conditions(SEC) with the mentioned area layering techniques, consisted of total 9 primary schools being 3 schools from every group. The data were acquired based on the opinions of the 36 teachers, who teach first grade students in 9 schools, about 410 students studying in their class. The data in the study were acquired by the 'Self-Confidence Observation List' developed by Günalp(2007) and the opinions of the 36 teachers teaching first grade students about 410 students' self confidence. Categorical data were collected with 'Personal Information Form' prepared also by taking experts' opinion. One-way Analysis of Variance, T Test, Kruskal Wallis and Dunnett's T3 Tests were used in statistical analysis.

Results

The main problem in this study is to determine whether self-confidence of the first grade students in primary school differs according to having or not having pre-school education, gender, educational background of the mother, educational background of the father, mother's working or not working, child's having or not having a brother or sister and economic condition of the family. Working area consisted of 91 schools providing service in Erzurum city centre in 2011-2012 school year. Study sample, by dividing into three groups having different social economic conditions(SEC) from the mentioned area, consisted of total 9 primary schools being 3 schools determined by random method from every group. The data were ac-

quired based on the opinions of the 36 teachers, who teach first grade students in 9 schools, about 410 students studying in their class.

As a result of the study conducted, a significant differentiation was found in the self-confidence of the first grade students in primary school based on the variables such as having or not having pre-school education, gender, educational background of the mother, educational background of the father, mother's working or not working and economic condition of the family. Not any significant differentiation was found based on the variable whether the child has a brother or sister.

Discussion

It was recorded that the self-confidence of the students who had pre-school education before starting first grade in primary school was significantly high when compared to the students who did not have pre-school education. When this result is taken into consideration, it can be said that pre-school education is a factor improving self-confidence. Pelin and Nilay(2014), as a result of the study they carried out, came to the conclusion that parent's participation level, the gender of the child, educational background of the mother, mother's working or not working and income of the family played a significant role in the education of pre-school and primary school children. This result matches up with the findings of this study.

It was found that the self-confidence scores of the girl students in the first grade of the primary school were significantly higher than boy students' self-confidence. This result shows that gender is an important factor in the students' self-confidence. In the study they made, Laskovic and Dekovic(1990) came to the conclusion that the level of the self-confidence of the students varies by gender and girls are more self-confident than boys. This finding supports the result of this study.

It was seen that there had been a significant differentiation between the self-confidence of the first grade students in the primary school based on their mothers' and fathers' educational background. This differentiation is in favour of the ones whose mother or father is university graduate. It can be concluded from this result that the increase in the mother's or father's level of education affects the student's feeling of self-confidence positively. In the study he made, Özcan(1996) examined the sub-dimensions of the self-confidence both from the point of the general self-confidence of the students and several characteristics and obtained some differences between the educational background of the mother and self-confidence characteristics. It was found that the self-confidence related to the social acclaim of the students, whose mothers were high school graduate, are at the highest level. This finding support the result of the study. Moreover, mothers' being educated increases their self-confidence. The more mothers are educated, the more cognitive awareness will be. This situation will increase the mothers' self-confidence and the children will be affected positively from such mothers. In the study they made, Smokowski, Bacallao, Cotter, Evans, (2015) found that the children, whose parents were educated and had good communication, had less mental problems together with self-

confidence. This result shows that parents' having higher education is highly important for the children.

Based on their mothers' working or not working, the self-confidence of the primary school first grade students having working mothers was found significantly higher from the self confidence of the ones having not working mothers from the point of score average. According to this result, it can be said that students' mothers' working or not working causes a significant differentiation on the students' self-confidence. This situation causes one to think that mother's having a social environment other than home, her having a different occupation and economic freedom improve mother's self-confidence and that it affects mother's behaviour to her children and the development of the self-confidence.

Not any significant differentiation was seen between primary school first grade students based on their having or not having sisters/brothers from the point of score average. This situation can be thought as that primary school first grade students' having or not having a brother/sister does not make any difference in their self-confidence level. In the study he made, Özcan(1996) examined sub-dimensions of self-confidence from the point of both the general self-confidence of the students and several characteristics in respect to the number of the children in the family and could not find any differentiation. This finding matches up with the result obtained from this study.

It was seen that there had been a significant differentiation between primary school first grade students' self-confidence score average based on their families' monthly income, the self-confidence of the ones, whose family had a higher monthly income, was found significantly higher. According to this result, it can be said that as the monthly income of the family increases, the self-confidence of the student improves, and as the monthly income of the family decreases, the self-confidence of the student decreases, too. In a study that Kasatura(1998) made, it was found that family's being in financial difficulty caused the student to lose self-confidence and have the feelings of fear and worry instead, and this situation affected student's success negatively. This finding matches up with the results obtained in this study.

Conclusion

It was found that pre-school education, educational background of the parents, the number of the brothers/sisters and income level were important variables for the children's self-confidence. This facts should be taken into consideration when making studies regarding the development of the self-confidence of the children.

****